

anses for en grundlæggende arveretlig regel, at en arvelader ved testamente kan råde over sine ejendele uden indblanding fra andre bortset fra de begrænsninger, der følger af bl.a. tvangsarvereglerne og de særlige regler om ægtefællens adgang til at træffe testamenterisk bestemmelse om overtagelse efter vurdering af fællesejaktiver, jf. pkt. 16.2. Justitsministeriet foreslår derfor ikke indførelsen af en underretningsregel ved enestamenter.

Af de grunde, der er anført af udvalget, kan Justitsministeriet endvidere tiltræde anbefalingen om mere udførlige regler om en længstlevende testators testationsret og dispositionsadgang i levende live.

Justitsministeriet er enig i, at reglerne bør gælde for alle fælles testationer, uanset om de er gensidige, og uanset om de er oprettet af ægtefæller eller andre. Herved skabes der en enkel og klar retstilstand på området.

Reglerne om længstlevende testators testationsret og dispositionsadgang i levende live bør som foreslået af udvalget kunne fraviges ved testamente. Herved sikres det, at testatorerne – inden for rammerne af arveloven, herunder reglerne om tvangsarv – kan udforme reglerne om den længstlevende testators testationsret og dispositionsadgang i levende live efter deres egne ønsker.

Der henvises til lovforslagets §§ 80-86 og bemærkningerne til disse bestemmelser.

15. Samleverens arveretlige stilling

15.1. Gældende ret

Ugifte samlevende har efter gældende ret ikke legal arveret og arver således kun hinanden, hvis de har oprettet testamente.

Efter retspraksis kan der ud fra formueretlige betragtninger tillægges en længstlevende samlever en kompensation, hvis der har været tale om et flerårigt fast samlivsforhold, og den længstlevende i væsentlig grad har bidraget til, at den afdøde har kunnet skabe eller bevare en ikke ubetydelig formue. Der kan f.eks. være tale om tilfælde, hvor den længstlevendes indtægt har finansieret parrets leveomkostninger, og hvor afdødes indtægt er brugt til terminsbetalinger på afdødes faste ejendom, hvorved afdøde har oparbejdet en betydelig formue i form af ejendommens friværdi samtidig med, at længstlevende er uden formue.

Tilstedeværelsen af et testamente udelukker som udgangspunkt ikke, at den indsatte samlever også gør kompensationskrav gældende.

I skatteretlig henseende antages det, at kompensationsbeløbet må anses for en skattefri formuebevægelse,

og der betales derfor ikke boafgift af et tilkendt kompensationsbeløb.

Der henvises til betænkningen s. 147-148.

15.2. Arvelovsudvalgets overvejelser

15.2.1. Arv efter loven

Udvalget finder, at de ændrede samfundsforhold og familiemønstre siden vedtagelsen af den gældende arvelov fra 1963 nødvendiggør overvejelser om, hvordan man kan forbedre den arveretlige stilling for ugifte samlevende gennem indførelse af regler om legal arveret. Således er der i dag ca. 290.000 par, der lever sammen papirløst, og knap 1/3 af disse par har fællesbørn.

Udvalget anfører, at ugifte samlevende udgør en uensartet gruppe, hvoraf en del bevidst har valgt ikke at gifte sig, netop fordi de ikke ønsker ægteskabets retsvirkninger, herunder ægteskabets arveretlige virkninger. En legal arveret må efter udvalgets opfattelse forudsætte, at arveret er i overensstemmelse med ønsket hos hovedparten af den gruppe, der omfattes af arveretten, således at det kun er en lille del af gruppen, der må oprette testamente for at undgå den legale arveret. En legal arveret bør endvidere bygge på forholdsvis faste kriterier, således at det i de fleste tilfælde uden vanskeligheder kan afgøres, om den pågældende er arveberettiget.

Udvalgets overvejelser om legal arveret for ugifte samlevende har på denne baggrund koncentreret sig om, hvilke af de meget forskelligartede samlivsforhold, der har en sådan fasthed, at det er rimeligt, at den længstlevende tillægges legal arveret.

Der er et stigende antal familiedannelser, hvor et samlevende par får børn og forbliver ugifte. For denne gruppe af samlevende (dvs. samlevende med fællesbørn) synes der at være så stærke bindinger, at der, på trods af at samlivet ikke medfører en retlig forsørgelsespligt, ofte vil bestå et så tæt økonomisk forhold mellem de samlevende, at der reelt vil være tale om, at parterne forsørger hinanden og fællesbarnet/børnene. For denne gruppe er det efter udvalgets opfattelse derfor formentlig berettiget at gå ud fra, at en vis legal arveret, hvormed den efterladte kan sikres et økonomisk sikkerhedsnet i de tilfælde, hvor de samlevende ikke har fået oprettet testamente, vil være i overensstemmelse med ønsket hos hovedparten af gruppen.

Alene samlivsforhold, der udviser en vis stabilitet, bør dog indebære, at parterne tillægges en legal arveret. Ud over at parterne skal have eller have haft eller vente et fællesbarn, foreslår udvalget derfor, at det også skal være en betingelse, at samlivet har varet i mindst 2 år på tidspunktet for den førstafdøde samle-